

Az Európai Unió költségvetése és a magyarországi operatív programok támogatása

Készült a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete **VOP_PLUSZ-4.1.5-24-2025-00018** számú

- *A BDSZ ernyőszervezeti tevékenységének támogatása című –*
projekt keretében.

Összeállította: Szabó Tibor

Budapest, 2025. szeptember

Tartalom

Bevezetés.....	3
Uniós költségvetés.....	4
Hosszú távú költségvetés	4
Éves költségvetés	8
Magyarország EU-s Finanszírozása a 2021-2027-es időszakban	11
1. A pénzügyi keret	12
2. Operatív Programok és Stratégiai Célkitűzések	13
3. Akadályok és forrás zárolások	14
4. Pénzügyi szankciók és azok hatása	15
5. A forráslehívás állapota és a programok megvalósítása	16
6. Összegzés és kilátások	16
7. Ajánlások.....	17
EU ellenőrzési mechanizmus	17
Magyarországi monitoring bizottságok.....	20
Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) és a Monitoring Bizottsága.....	22
KEHOP Plusz források.....	24
Forrásvesztés	25
A szociális jogok európai pillére alapelveinek érvényesítése terén elért eredmények az operatív programok által.	26
Főbb témák a KEHOP Plusz Monitoring Bizottságban	26
BDSZ javaslat	27

Bevezetés

„A BDSZ ernyőszervezeti tevékenységének támogatása” címmel valósít meg projektet a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) a Végrehajtás Operatív Program Plusz (VOP Plusz) keretében. A 8,97 M Ft-os támogatási összeg a kedvezményezett és tagszervezetei közötti kommunikációt, információáramlást hivatott erősíteni, amellyel biztosítható a támogatások szabályszerű felhasználása, valamint hatékonyabbá tehető a monitoring bizottsági munkavégzés.

A projekt fő tevékenységei:

- koordinátor alkalmazása,
- havi egyeztetések a koordinált tagszervezetekkel,
- folyamatos jogi szakértés,
- monitoring bizottsági üléseken résztvevő személyek szakmai felkészítése,
- koordinációs tevékenység eredményeinek bemutatása,
- kiemelt hálózati rendezvény szervezése,
- nyilvánosság biztosítása

mellett vállaltuk tájékoztató anyagok készítését.

Jelen információs anyaggal célunk a tagszervezeteink megismertetése a magyarországi uniós támogatások mechanizmusával, jogszabályi háttérével, kereteivel, nagyságrendjeivel. Ez a tájékoztató segít eligazodni az uniós támogatások útvesztőjében, bemutatva a legfontosabb tudnivalókat a pályázati lehetőségektől a projektek megvalósításáig.

Az Európai Unió kohéziós politikájának célja, hogy csökkentse a tagállamok és régiók közötti fejlettségi különbségeket, és előmozdítsa a gazdasági növekedést, a fenntartható fejlődést és a munkahelyteremtést. E célok elérésének egyik legfontosabb eszköze az uniós támogatások rendszere.

A sikeres projektek megvalósításához elengedhetetlen a folyamatos felügyelet és értékelés. Itt lép be a képbe a **Monitoring Bizottság**, amely kulcsszerepet játszik az uniós támogatások felhasználásának nyomon követésében és ellenőrzésében. A Monitoring Bizottság munkája biztosítja, hogy a támogatások a kitűzött céloknak megfelelően, átláthatóan és hatékonyan kerüljenek felhasználásra. A Bizottság figyelemmel kíséri a programok előrehaladását, értékeli azok eredményességét, és szükség esetén javaslatokat tesz a beavatkozásokra. Az uniós támogatások rendszere és a **Monitoring Bizottság** munkája közötti szoros kapcsolat van. Megvilágítjuk, hogyan biztosítja ez az együttműködés, hogy az uniós források a lehető leghatékonyabban kerüljenek felhasználásra, hozzájárulva a közös európai jövő építéséhez.

Külön kitérünk a KEHOP Plusz Monitoring Bizottság - amelyben a BDSZ szavazati joggal részt vesz - munkájára, érintjük az üléseken megtárgyalt témákat is.

Uniós költségvetés

Az **uniós költségvetés**¹ az EU szintjén egyesít erőforrásokat, és lehetővé teszi a tagországoknak, hogy együtt többet érjenek el, mint amire külön-külön képesek lennének. Az uniós pénzek többek között infrastruktúra-fejlesztésekre és kutatási projektekre fordíthatók.

Az uniós költségvetés főként beruházásokat finanszíroz, és kiegészíti a nemzeti költségvetéseket. Fő célja, hogy fellendítse a növekedést és a versenyképességet uniós szinten. Csak olyan területeken kerül felhasználásra, ahol az uniós kezdeményezések eredményesebbnek ígérkeznek, mint a helyi, regionális vagy országos szintű intézkedések.

Olyan projekteket és tevékenységeket finanszíroz, amelyek a következőkre összpontosítanak:

- a vidéki területek és a kevésbé fejlett régiók fejlesztése;
- a környezet védelme;
- uniós oktatási és kutatási programok (pl. Erasmus+ és Horizont) támogatása;
- az EU külső határainak védelme;
- a nemzetközi fejlődés előmozdítása;
- az emberi jogok előmozdítása.

Az EU-országok több évet felölelő, hosszú távú költségvetésről állapodnak meg. Azon belül éves költségvetésekről is döntenek, melyek a hosszú távú költségvetéssel összhangban konkrét projektek, programok és szükségletek finanszírozását szolgálják.

Hosszú távú költségvetés

Az EU hosszú távú költségvetése – hivatalos nevén: a többéves pénzügyi keret (angolul: Multiannual Financial Framework, MFF) – több évre kiterjedően határozza meg a kiadási prioritásokat és korlátokat. Meghatározza az uniós kiadások egészére és a fő kiadási kategóriákra vonatkozó maximális éves összegeket. Emellett segíti az EU-t abban, hogy több évre előre megtervezze finanszírozási programjait.

A jelenlegi hosszú távú költségvetés 2021-től 2027-ig tart. A Bizottság javaslata alapján, az Európai Parlament és a Tanács közötti tárgyalások eredményeként jött létre.

A jelenlegi hosszú távú költségvetés és az EU Covid19-járvány utáni helyreállítási alapja, a NextGenerationEU együtt mintegy 2 billió eurót tesz ki.

Az EU hosszú távú költségvetésének megtárgyalása és elfogadása

Hogyan születik az EU hosszú távú költségvetése? Ki dönt róla?

Az uniós költségvetés az EU szintjén egyesít erőforrásokat, és lehetővé teszi a tagországoknak, hogy együtt többet érjenek el, mint amire külön-külön képesek lennének. Az uniós pénzek többek között infrastruktúra-fejlesztésekre és kutatási projektekre fordíthatók.

¹ https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/how-eu-budget-adopted_hu

Az uniós költségvetés főként beruházásokra szolgál; a nemzeti költségvetéseket kiegészítve konkrét előnyöket nyújt a polgároknak és a vállalkozásoknak.

Az EU hosszú távú költségvetésével kapcsolatos döntéshozatali folyamat több szakaszból áll, és több intézmény vesz részt benne:

Intézmények:

Az Európai Bizottság

javaslattevő szerv

Az Európai Parlament

az uniós polgárokat képviseli

Az Európai Unió Tanácsa

az uniós tagállamokat képviseli

Szakaszok:

1. szakasz: A költségvetés benyújtása

Az **Európai Bizottság** javaslatot tesz a következőkre:

- a **többéves pénzügyi keretről szóló rendelet**, amely bemutatja, hogy az EU mennyit költhet hét év alatt
- a **saját forrásokról szóló határozat**, amely meghatározza az EU bevételi forrásait,
- **ágazati jogszabályok**, amelyek az egyes uniós beruházásokkal kapcsolatos előírásokat rögzítik.

A hosszú távú költségvetésről szóló tárgyalások néhány évvel a költségvetés elfogadása előtt kezdődnek.

A hivatalos folyamat azzal veszi kezdetét, hogy a Bizottság jogszabályjavaslatokból álló csomagot terjeszt elő a következő hosszú távú költségvetésre vonatkozóan. A csomagban a Bizottság az alábbiakra tesz javaslatot:

- egy jogi aktusra (rendelet), amely meghatározza, hogy az EU mennyit költhet (ez a többéves pénzügyi keretről szóló rendelet);
- egy határozatra, mely meghatározza az EU bevételi forrásait (ez a saját forrásokról szóló határozat);
- ágazati jogszabályokra, amelyek jogalként szolgálnak az összes uniós finanszírozási programhoz.

2. szakasz: Tárgyalás a költségvetésről

2

Megbeszélések és tárgyalások

Az **EU Tanácsa** megvitatja a javaslatokat (a vita mindaddig tart, amíg mindegyik uniós ország meg nem állapodik a javaslatokról), majd elfogadja álláspontját.

Ezzel párhuzamosan az **Európai Parlament** is megvitatja a javaslatokat és elfogadja álláspontját.

A **Parlamentés az EU Tanácsa** tárgyalásokat folytat, hogy megállapodást érjenek el.

Az Európai Unió Tanácsa előkészíti az álláspontját a Bizottság javaslatai alapján. Azonosítja azokat a területeket, amelyekkel kapcsolatban az uniós vezetők részéről politikai iránymutatásra és a prioritások meghatározására van szükség. A Tanács megállapításai alapján az állam- és kormányfőket tömörítő Európai Tanács elkészíti a többéves pénzügyi keretre vonatkozó csomagról szóló következtetések tervezetét. Az Európai Tanács politikai iránymutatást nyújt a hosszú távú költségvetés fő elemeiről, ami lehetővé teszi a Tanácsnak, hogy kialakítsa álláspontját.

Az Európai Parlament szintén elfogadja álláspontját a Bizottság javaslatairól.

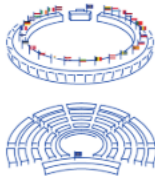
Miután mindegyik fél kialakította az álláspontját, megkezdődnek a tárgyalások a Parlament és a Tanács között azzal a céllal, hogy közös megegyezésre jussanak.

3. szakasz: A költségvetés elfogadása

3

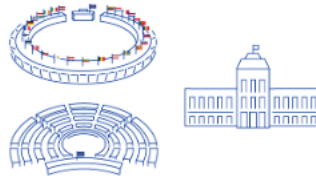
Az EU hosszú távú költségvetésének elfogadása

Az egyes javaslatokat különböző módokon fogadják el:

A **többéves pénzügyi keretről szóló rendelet** (kiadási terv) elfogadására azután kerül sor, hogy

- ✓ az uniós országok (az **EU Tanácsában**) egyhangúlag megállapodtak róla
- ✓ a **Parlament** egyetértését adta.

A **saját forrásokról szóló határozat** (bevételi források) azután lép hatályba, hogy

- ✓ az uniós országok (az **EU Tanácsában**) egyhangúlag megállapodtak róla
- ✓ a **Parlament** véleményezte azt
- ✓ az uniós országoknak **nemzeti szinten** (például a saját parlamentjükön keresztül) **is jóvá kell hagyniuk** azt.

Az **ágazati jogszabályokat** (a finanszírozási programokra vonatkozó szabályokat) többnyire **rendes jogalkotási eljárás** keretében fogadják el, amelynek során az **EU Tanácsa** és a **Parlament** együtt határoz.

Miután megállapodásra jutottak, az uniós jogalkotók ún. különleges jogalkotási eljárás keretében elfogadják a hosszú távú költségvetést. A két fő jogi aktus elfogadásának menete a következő:

A többéves pénzügyi keretről szóló rendelet elfogadására azután kerül sor, hogy:

- a Tanácsban egyhangú döntés született a tárgyalások során kialakított megállapodásról;
- a Parlament egyetértését adta a döntéshozatali eljárás befejezéséhez (a Parlament jóváhagyhatja vagy elutasíthatja a Tanács álláspontját, de nem módosíthatja azt).

Ahhoz, hogy a saját forrásokról szóló határozat hatályba léphessen,

- a Tanácsnak egyhangú megállapodást kell elérnie róla;
- az Európai Parlamentnek véleményeznie kell;
- mindegyik uniós országnak jóvá kell hagynia azt saját alkotmányos követelményeivel összhangban (pl. nemzeti parlamentje révén).

Szükség esetén a hosszú távú költségvetés a futamideje alatt felülvizsgálható, ha példa nélküli és váratlan új kihívások merülnek fel.

A 2021–2027-es hosszú távú költségvetést illetően ilyen helyzet állt elő Ukrajna Oroszország általi inváziója, a magas infláció és kamatlábak, valamint a migrációval kapcsolatos kihívások kapcsán. Ezért a Bizottság 2023-ban javaslatot tett a költségvetés felülvizsgálatára, a Tanács pedig 2024-ben, a Parlament egyetértését követően elfogadta azt.

A TANÁCS (EU, Euratom) 2020/2093 RENDELETE (2020. december 17.) a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről

Több éves pénzügyi keret (EU27)²

(millió EUR – 2018-as árakon)

Kötelezettségvállalási előirányzatok	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen 2021–2027
1. Egységes piac, innováció és digitális gazdaság	19.712	19.666	19.133	18.633	18.518	18.646	18.473	132.781
2. Kohézió, reziliencia és értékek	49.741	51.101	52.194	53.954	55.182	56.787	58.809	377.768
2a. Gazdasági, társadalmi és területi kohézió	45.411	45.951	46.493	47.130	47.770	48.414	49.066	330.235
2b. Reziliencia és értékek	4.330	5.150	5.701	6.824	7.412	8.373	9.743	47.533
3. Természeti erőforrások és környezet	55.242	52.214	51.489	50.617	49.719	48.932	48.161	356.374
ebből: Piachoz kapcsolódó kiadások és közvetlen kifizetések	38.564	38.115	37.604	36.983	36.373	35.772	35.183	258.594
4. Migráció és határigazgatás	2.324	2.811	3.164	3.282	3.672	3.682	3.736	22.671
5. Biztonság és védelem	1.700	1.725	1.737	1.754	1.928	2.078	2.263	13.185
6. Szomszédság és a világ	15.309	15.522	14.789	14.056	13.323	12.592	12.828	98.419
7. Európai közigazgatás	10.021	10.215	10.342	10.454	10.554	10.673	10.843	73.102
ebből: Az intézmények igazgatási kiadásai	7.742	7.878	7.945	7.997	8.025	8.077	8.188	55.852
ÖSSZES KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSI ELŐIRÁNYZAT	154.049	153.254	152.848	152.750	152.896	153.390	155.113	1.074.300
ÖSSZES KIFIZETÉSI ELŐIRÁNYZAT	156.557	154.822	149.936	149.936	149.936	149.936	149.936	1.061.058

Éves költségvetés

Minden évben új éves költségvetés megtárgyalására és elfogadására kerül sor. Ez tartalmazza az adott költségvetési évre vonatkozó [kiadásokat](#) és [bevételeket](#) a hatályos hosszú távú költségvetésben rögzített összefüggésekkel összhangban.

A Bizottság költségvetési tervezetet terjeszt elő, amelyet aztán az Európai Parlament és a Tanács tárgyal és hagy jóvá. A Bizottság felelős a költségvetés végrehajtásáért.

Az érintett előirányzat természetétől függően az uniós költségvetés végrehajtása történhet:

- **megosztott irányítással**, azaz a Bizottság a tagállami hatóságokkal közösen hajtja végre a költségvetést;
- a Bizottság általi **közvetlen irányítással**, vagy
- **közvetett irányítás** útján – ebben az esetben más uniós vagy nem uniós hatóságok végzik a költségvetés végrehajtásával kapcsolatos feladatokat.

A költségvetés mintegy 50%-át az uniós tagállamok és a Bizottság közösen hajtják végre.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2093>

Az EU éves költségvetéséről a Parlament és a Tanács közösen dönt. Az éves költségvetés kidolgozására és megtárgyalására a végrehajtását megelőző évben kerül sor.

Az uniós költségvetés azon az elven alapul, hogy a kiadásokat bevételekkel kell ellensúlyozni, ami azt jelenti, hogy az éves bevételeknek teljes mértékben fedezniük kell az éves kiadásokat.

Bevételek

Az uniós költségvetés finanszírozása elsősorban a következő forrásokból történik:

- az egyes uniós országok **bruttó nemzeti jövedelmének** az ország gazdaságának arányában meghatározott része,
- az Unión kívülről érkező termékekre kivetett **vámok**,
- az egyes uniós tagállamok által beszedett **hozzáadottérték-adó** egy kis része,
- a tagállamok által befizetett hozzájárulás, melynek összegét az egyes országok **nem újrafeldolgozott műanyag csomagolási hulladékának** mennyisége alapján számítják ki.

Ezek a források az EU „**saját forrásai**”, amelyek együttesen az uniós költségvetés fő finanszírozási forrását jelentik.

Ezen túlmenően az [EU-szerződések](#) felhatalmazzák az Európai Bizottságot, hogy az Európai Unió nevében hitelt vegyen fel a nemzetközi tőkepiacokról. 2021 óta a Bizottság [kötvényeket bocsát ki a tőkepiacokon](#) a Covid19-világjárvány utáni helyreállítási terv, a [NextGenerationEU](#) finanszírozásához. Ezeknek az uniós kötvényeknek a visszafizetésére hosszú távon, 2058-ig kerül sor.

Kiadások

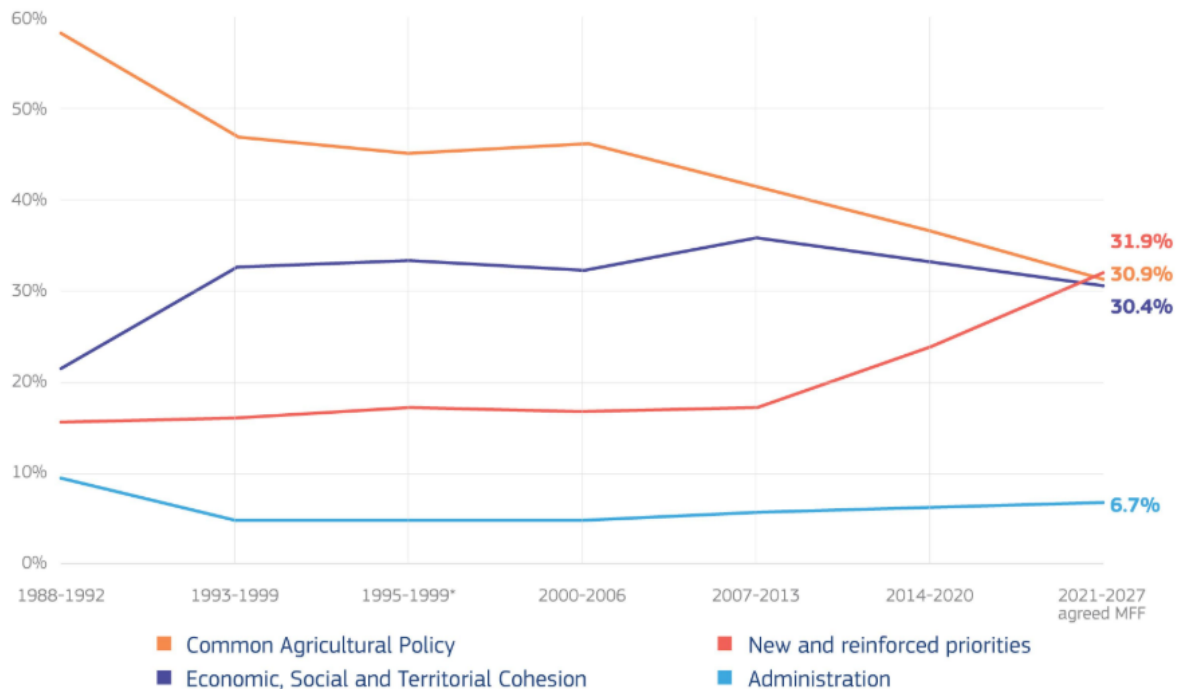
A [NextGenerationEU](#) helyreállítási alappal együtt a 2021 és 2027 közötti időszakra szóló költségvetés folyó árakon mintegy **2 billió eurót** tesz ki (1 074,3 milliárd euró összegű többéves pénzügyi keret (MFF), 750 milliárd euró összegű rendkívüli helyreállítási eszköz, Next Generation EU (NGEU)).

Az uniós költségvetés kiadásai nagyjából [hét terület](#) között oszlanak meg:

1. Egységes piac, innováció és digitális gazdaság
2. Kohézió, reziliencia és értékek
3. Természeti erőforrások és környezet
4. Migráció és határigazgatás
5. Biztonság és védelem
6. Szomszédság és a világ
7. Európai közigazgatás

A főbb szakpolitikai területek megoszlása a többéves pénzügyi keretekben:

Az uniós források kezelése

A 2021–2027-es időszakban a hosszú távú költségvetés kezelése a következőképpen történik:

- a költségvetési források **56%-át** a nemzeti hatóságok és a Bizottság közösen kezeli („**megosztott irányítás**”);
- a források **37%-át** a Bizottság, annak ügynökségei és EU-n kívüli irodái kezelik („**közvetlen irányítás**”);
- a költségvetés **7%-át** más nemzetközi szervezetek, nemzeti ügynökségek és nem uniós országok kezelik („**közvetett irányítás**”);
- a [NextGenerationEU](#) esetében a források 90%-át, mely összesen 648 milliárd eurót tesz ki, a Bizottság a [Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközön](#) keresztül, közvetlen irányítás keretében folyósítja.

A költségvetés végrehajtásáért végső soron a Bizottság felel: maradéktalanul gondoskodnia kell a kiadások elkönyveléséről és elszámolásáról. Helytelen kifizetések esetén a Bizottság az érintett uniós tagállamokkal együttműködve visszatérítteti a pénzt.

Az uniós költségvetés védelme

Az EU egy jogállamiságon alapuló közösség. Független nemzeti és uniós bíróságok biztosítják a szabályok és rendeletek tiszteletben tartását és végrehajtását.

Az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló rendelet a csomag szerves részét képezi. Kiegészíti a meglévő eszközöket, és további védelmi réteget képez az uniós költségvetés számára.

Ez a rendelet biztosítja, hogy az Unió jobban felkészüljön a jogállamiság elveinek olyan megsértéseinek kezelésére, amelyek hatással vannak vagy veszélyeztetik az uniós költségvetést. A rendelet kiterjed mind a hosszú távú költségvetésre, mind a NextGenerationEU eszközre.

Az éves uniós költségvetés a végrehajtás során és azt követően egyaránt – a Bizottság, az Európai Számvevőszék és az Európai Parlament általi – belső és külső ellenőrzések tárgyát képezi. Emellett az [Európai Csalás Elleni Hivatal](#) vizsgálatokat végezhet, hogy felderítse az uniós költségvetés csalárd felhasználásának eseteit.

Az uniós tagság előnyei

Az uniós költségvetés nem arra irányul, hogy egyesek jól járjanak mások kárára. Az uniós tagsággal mindenki nyer: szabadon utazhatunk a tagországok között, megfizethető áron telefonálhatunk más tagállamokból, és uniós szinten összehangolt intézkedéseket hozhatunk a koronavírus-járványra és a járvány következményeire válaszul. Mindegyik uniós tagállam hasznát látja annak, hogy részét képezi az egységes piacnak, másokkal közösen tudja kezelni a migrációs kihívásokat, és együttes erővel tud fellépni a terrorizmus és az éghajlatváltozás ellen, illetve hogy polgárai jobb közutakon közlekedhetnek, valamint korszerűsített közszolgáltatásokat és élvonalbeli orvosi ellátást vehetnek igénybe.

A kiadások tagállamok közötti elosztása értelemszerűen nem tökéletes, mivel nem tükrözi sem a közös európai projektben való részvétel előnyeit, sem az uniós költségvetés hozzáadott értékét. A fent felsorolt pénzügyi előnyök csak kis hányadát alkotják az uniós tagságból eredő átfogó előnyöknek. Egyes kiadások látszólag csak az egyik vagy a másik tagállam számára biztosítanak előnyöket, tovagyűrűző hatásuk folytán azonban adott esetben több más vagy akár az összes tagállamnak a hasznára válnak, illetve olyan európai közjavak létrejöttét támogatják, amelyek közös finanszírozást igényelnek.

Az Európai Bizottság 2025. július 16-án elfogadta a 2028–2034 közötti időszakra vonatkozó hétéves költségvetés tervezetét. A javaslat az eddig 1200 milliárd eurónál lényegesen nagyobb összegről, 2000 milliárd euróról szól. Számos szerkezeti átalakítást is végrehajtottak, ezen közül talán a legjelentősebb, hogy a korábban külön kezelt kohéziós és agrártámogatásokat egy nagy közös alapba vonták össze, amelyhez 865 milliárd eurót rendeltek. „Nemzeti és regionális partnerség” néven futnak majd az új programok.

Magyarország esetében 37,7 milliárd euró, jelenleg árfolyamon nagyjából 15 ezer milliárd forint lenne a lehívható összeg.

Magyarország EU-s Finanszírozása a 2021-2027-es időszakban

A 2021-2027-es programozási időszakban Magyarország számára az Európai Unióból elérhető pénzügyi keret két fő pillérre épül: a kohéziós és más alapokból származó Hosszú Távú Költségvetési Keretre (MFF), valamint a koronavírus-járvány utáni gazdasági helyreállítást célzó Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközre (RRF). A rendelkezésre álló források teljes összege, a kötelező nemzeti társfinanszírozással és az RRF-hitelekkel együtt, elérheti a mintegy 40 milliárd eurót. A források lehívását és felhasználását a Széchenyi Terv Plusz ernyőprogramon belül nyolc operatív program biztosítja, amelyek illeszkednek az EU öt

szakpolitikai célkitűzéséhez. A programok végrehajtását ugyanakkor jelentős kihívások akadályozzák. A források nagy részét jogállamisági és egyéb feltételeességi mechanizmusok miatt zárolták, és bár a 2023. decemberi igazságügyi reformok nyomán 8,8 milliárd euró elérhetővé vált, további több milliárd euró továbbra is blokkolva van. Ezen felül a közelmúltban az Európai Unió Bírósága által a menekültügyi politika be nem tartása miatt kiszabott pénzügyi szankciók további, vissza nem térítendő veszteséget jelentenek a kohéziós források terhére. A jelenlegi forráslehívási adatok, amelyek alacsony kifizetési arányokat mutatnak, rávilágítanak a rendszerszintű és politikai akadályokra, amelyek lassítják a magyar gazdaság és társadalom számára kulcsfontosságú fejlesztések megvalósítását.

Az Európai Unió 2021–2027-es pénzügyi időszaka egy kettős finanszírozási rendszerre épül, amelynek megértése alapvető fontosságú Magyarország EU-támogatásainak elemzéséhez. A rendszer elsődleges eleme az előző fejezetben is említett többéves pénzügyi keret (MFF), amely a hosszú távú költségvetést foglalja magába, amelyből a felzárkóztatási vagy más néven kohéziós forrásokat finanszírozzák. Ezt a keretet egészíti ki egy ideiglenes, válságkezelő pénzügyi eszköz, a „NextGenerationEU”, amelynek központi pillére a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF).

Ez a két finanszírozási eszköz, bár mindkettő az EU költségvetéséhez kapcsolódik, eltérő jogi keretek és feltételek alapján működik, ami komplexebbé teszi a forrásokhoz való hozzáférés folyamatát. Az MFF kohéziós alapjai a tagság hosszú távú gazdasági és szociális felzárkóztatási céljait szolgálják, míg az RRF a koronavírus-járvány okozta gazdasági és társadalmi károk enyhítésére, valamint a zöld és digitális átállás felgyorsítására jött létre. E két különálló forrásrendszert együttesen vizsgálva, a pusztán tényeken túlmutató, átfogó képet kapunk a támogatások rendszeréről. Ez az elemzés nem pusztán a pénzügyi adatok felsorolására szorítkozik, hanem mélyrehatóan elemzi a stratégiai célkitűzéseket, a jogi és politikai akadályokat, valamint a tényleges megvalósítás jelenlegi állását.

1. A pénzügyi keret

A 2021-2027-es programozási időszakban Magyarország számára elérhető teljes pénzügyi keretről többféle adat is kering. A források egyértelmű áttekintése érdekében fontos tisztázni, hogy a különböző számok eltérő komponenseket tartalmaznak.

A kohéziós politika keretében Magyarország mintegy 22 milliárd eurónyi felzárkóztatási támogatásra jogosult, amelybe a nemzeti társfinanszírozás összege nem számít bele. Amennyiben a kötelező nemzeti hozzájárulást is figyelembe vesszük, a teljes keretösszeg több mint 26,13 milliárd euróra nő.

Ezzel párhuzamosan a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretében a magyar kormány eredetileg 7,2 milliárd eurónyi vissza nem térítendő támogatást kért. Ez a terv később módosult és kiegészült a REPowerEU fejezettel, így a teljes RRF keret 10,4 milliárd euróra emelkedett, amely 6,5 milliárd euró vissza nem térítendő támogatásból és 3,9 milliárd euró hitelből áll.

A különböző források által említett számok (például a 21,7 milliárd eurós kohéziós forrás, a 10,4 milliárd eurós RRF-terv, és a nagyjából 40 milliárd eurós teljes fejlesztési támogatás) nem

ellentmondásosak, hanem a teljes pénzügyi csomag különböző részeit írják le. A 40 milliárd eurós összeg a legátfogóbb adat, amely magában foglalja a kohéziós és RRF forrásokat, valamint az opcionális RRF hiteleket is. A pontos és professzionális elemzéshez elengedhetetlen a forráskomponensek egyértelmű elkülönítése. A következő táblázat a teljes keret felépítését mutatja be.

Forrás	Teljes EU-s Keret (€)	Indikatív Nemzeti Társfinanszírozás (€)	Teljes Pénzügyi Boríték (€)
Kohéziós Alapok (MFF)	~22 milliárd	~4.1 milliárd	~26.1 milliárd
Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)	~6.5 milliárd (támogatás)	Nincs	~10.4 milliárd (támogatás + hitel)
Összesen	~28.5 milliárd	~4.1 milliárd	~40 milliárd

2. Operatív Programok és Stratégiai Célkitűzések

A magyar kormány a 2021–2027-es időszakra vonatkozó uniós források felhasználását a "Széchenyi Terv Plusz" ernyőprogramon keresztül valósítja meg. A stratégiai cél, hogy 2030-ra Magyarország az EU öt legélhetőbb országa közé kerüljön, amelyet a források gazdaságélénkítésre, KKV-támogatásra, településfejlesztésre, valamint kutatásra, fejlesztésre és innovációra való koncentrációjával kívánnak elérni.

Az EU által meghatározott öt szakpolitikai célkitűzéshez igazodva nyolc operatív programot dolgoztak ki. Ezek a programok a következők:

- **GINOP Plusz (Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz):** Ez a program a vállalkozásfejlesztésre, a kutatásra, fejlesztésre és innovációra (KFI), a fenntartható munkaerőpiacra, valamint a felsőoktatás és szakképzés fejlesztésére összpontosít. A GINOP Plusz kiemelten kezeli a vállalkozások digitalizációját és versenyképességének növelését.
- **KEHOP Plusz (Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz):** Célja a környezet- és természetvédelem, a vízgazdálkodás és a megújuló energiagazdaság fejlesztése, valamint a klímasemlegességre való átmenet támogatása.
- **TOP Plusz (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz):** Fő fókusza a versenyképes és klímabarát megyék, valamint a területi humán és infrastrukturális fejlesztések.
- **IKOP Plusz (Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz):** A közlekedési rendszerek fenntarthatóságának és biztonságosságának növelését célozza, beleértve a vasúti és közúti infrastruktúra fejlesztését.
- **EFOP Plusz (Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz):** Az egészségügy, a köznevelés, a szociális felzárkózás, a család- és ifjúságpolitika, valamint a kultúra és sport területén tervez beavatkozásokat.

- **DIMOP Plusz (Digitális Megújulás Operatív Program Plusz):** Célja a digitális felkészültség és a versenyképesség javítása, valamint a közszolgáltatások digitalizációjának folytatása.
- **MAHOP Plusz (Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz):** A fenntartható halászat és az akvakultúra tevékenységek támogatására fókuszál.
- **VOP Plusz (Végrehajtási Operatív Program Plusz):** Ez a program a többi OP hatékony végrehajtását biztosítja.

A magyar operatív programok megvalósítása szorosan illeszkedik az EU által kijelölt szakpolitikai célkitűzésekhez, mint például a „Versenyképesebb és intelligensebb Európa” (GINOP Plusz, DIMOP Plusz), a „Zöldebb Európa” (KEHOP Plusz), a „Jobban összekapcsolt Európa” (IKOP Plusz), a „Szociálisabb és befogadóbb Európa” (EFOP Plusz), valamint „A polgárokhoz közelebb álló Európa” (TOP Plusz).

Operatív Program (OP)	EU-s szakpolitikai célkitűzés	Elsődleges Stratégiai Fókusz
GINOP Plusz	Versenyképesebb és intelligensebb Európa	Vállalkozásfejlesztés, KFI, digitalizáció
KEHOP Plusz	Zöldebb Európa	Környezetvédelem, energiahatékonyság, megújuló energia
TOP Plusz	A polgárokhoz közelebb álló Európa	Területi és településfejlesztés, humán fejlesztések
IKOP Plusz	Jobban összekapcsolt Európa	Fenntartható és intermodális közlekedés
EFOP Plusz	Szociálisabb és befogadóbb Európa	Egészségügy, oktatás, szociális felzárkózás
DIMOP Plusz	Versenyképesebb és intelligensebb Európa	Digitális átalakulás, közszolgáltatások digitalizációja
MAHOP Plusz	Zöldebb Európa	Fenntartható halászat és akvakultúra
VOP Plusz	Végrehajtási támogatás	Az OP-k koordinációja és monitorozása

3. Akadályok és forrás zárolások

A Magyarországnak szánt uniós források lehívását összetett, több szintre kiterjedő jogi és politikai akadályok lassították. A forrászárolások nem egyetlen, hanem több különálló eljárásra vezethetők vissza, amelyek eltérő jogalapokkal és feltételekkel rendelkeznek.

Az Európai Bizottság a jogállamisági mechanizmus keretében, a 2021. évi jelentésében már megfogalmazott aggályokat a korrupció, a médiapiacra gyakorolt befolyás és a bírói függetlenség kapcsán. Ennek eredményeként a tagállamok 2022-ben megszavazták, hogy Magyarországon sérül a jogállamiság, ami a Kohéziós Alapokból származó források jelentős részének, három operatív program 55 százalékának befagyasztásához vezetett, mintegy 2600 milliárd forint értékben.

A helyzetet tovább bonyolítja, hogy a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) forrásait külön jogi keret, az úgynevezett 27 „szupermérőföldkő” teljesítéséhez kötötték, mielőtt bármilyen kifizetésre sor kerülhetett volna. Ez a feltételrendszer, amelybe a korrupcióellenes intézkedések és az igazságszolgáltatás függetlenségét célzó reformok is beletartoznak, 9,5 milliárd euró RRF-forrást zárolt.

A források zárolásának állapota azonban nem statikus, hanem folyamatosan változik. A 2023. május 3-án elfogadott, a bírói függetlenséget erősítő törvények, és azok december 13-i bizottsági jóváhagyása következtében a kohéziós forrásokat érintő általános zárolási ok megszűnt. Ennek eredményeként 8,8 milliárd euró támogatás vált elérhetővé. Fontos azonban megjegyezni, hogy bár egy forrás 12,2 milliárd eurós „hozzáférhetővé tételéről” is beszámolnak, ebből az összegből valójában csak egy kisebb rész (1,3 milliárd euró) került kifizetésre 2023 és 2024 decembere között.

A források zárolásának jelenlegi állását a következő táblázat foglalja össze:

Forrás Típusa	Összeg (€)	Jogi/Politikai Ok a Zárolásra	Státusz
Kohéziós Alapok	8,8 milliárd	Igazságszolgáltatási reformok hiánya	Feloldva (2023. december 13.)
Kohéziós Alapok	3,3 milliárd	Oktatási reformok és tanárbér-fejlesztés hiánya	Továbbra is zárolva
Kohéziós Alapok	700 millió	Az LMBTQ+ személyek és egyéb kisebbségek jogainak hiánya	Továbbra is zárolva
Kohéziós Alapok (KEHOP)	341 millió	Vízgazdálkodási szakpolitikai előfeltétel hiánya	Továbbra is zárolva
Helyreállítási Eszköz (RRF)	9,5 milliárd	A 27 „szupermérőföldkő” teljesítésének hiánya (pl. korrupcióellenes intézkedések)	Továbbra is zárolva

4. Pénzügyi szankciók és azok hatása

A források befagyasztásának politikai mechanizmusain túl a közelmúltban egy különálló, jogi jellegű pénzügyi teher is megjelent. Az Európai Unió Bírósága (EUB) 2024. június 13-án ítéletében 200 millió euró átalányösszegű bírságot és napi 1 millió eurós kényszerítő bírságot szabott ki Magyarországra. Az ítélet oka a menekültügyi jogszabályok be nem tartása és a 2020. decemberi, korábbi bírósági ítéletben foglaltak figyelmen kívül hagyása.

Ez az ítélet nem egy ideiglenes forrászárolást jelent, hanem a fejlesztési költségvetés végleges és visszavonhatatlan csökkenését. Az Európai Bizottság a büntetés összegét az elérhető kohéziós forrásokból vonja le. Ez a mechanizmus a lojális együttműködés elvének szándékos megsértése miatti közvetlen pénzügyi következményt jelent, ami példátlanul súlyos lépésnek minősül az uniós jog megsértése miatt. Egy becslés szerint a migrációs bírságok és más forrásvesztések együttesen közel 600 milliárd forintot, vagyis a teljes keret mintegy 7 százalékát emésztették fel.

5. A forráslehívás állapota és a programok megvalósítása

A források felhasználásának előrehaladását mutatja a szerződött támogatások és a kifizetések aránya. A 2021-2027-es programozási időszakban a forráslehívás kezdeti szakasza a legtöbb operatív program esetében alacsony kifizetési arányokat mutat. Ez részben magyarázható a pályázati ciklusok standard folyamataival, amelyek magukba foglalják a pályázatok kiírását, a bírálati folyamatot és a kifizetések lassú elindítását. A politikai feltételek miatti forrázárolások azonban jelentősen rontottak a helyzeten, különösen a GINOP Plusz, KEHOP Plusz, EFOP Plusz és DIMOP Plusz esetében, ahol a kifizetési arányok még 2024 elején is rendkívül alacsonyak, sőt, egyes esetekben nulla százalékosak voltak. A következő táblázat áttekintést nyújt az operatív programok megvalósítási állapotáról.

Operatív Program	Indikatív Keret (%)	Szerződött Támogatások Aránya (%)	Kifizetések Aránya (%)
VOP PLUSZ	100%	104.3%	26.2%
TOP Plusz	100%	37%	31.1%
MAHOP Plusz	100%	0%	0%
KEHOP Plusz	100%	0.6%	0%
IKOP Plusz	100%	8%	8%
GINOP Plusz	100%	20.6%	15.7%
EFOP Plusz	100%	0%	0%
DIMOP Plusz	100%	0%	0%

Egyes források szerint Magyarország a 2014-2020-as időszakban a leggyorsabb forrásfelhasználók között volt, ami bizalmat keltett a mostani időszakban is. A jelenlegi, alacsony kifizetési ráták azonban arra utalnak, hogy a politikai feltételek miatti lassulás egy új, jelentős tényező, amely megnehezíti a források tervezett ütemű elköltését. A lehívási nehézségek egy későbbi, sűrített felhasználási időszakot is előre jelezhetnek, ami csökkentheti a projektek hatékonyságát.

6. Összegzés és kilátások

A 2021-2027-es időszakban Magyarország számára a rendelkezésre álló uniós finanszírozás jelentős potenciállal bír a gazdaság versenyképességének növelésére, a zöld és digitális átállás támogatására, valamint a társadalmi kohézió megerősítésére. A teljes pénzügyi boríték nagysága, amely meghaladja a 40 milliárd eurót, kétségkívül óriási fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A pénzek lehívása azonban nem egy egyszerű technikai folyamat, hanem egy összetett, dinamikus rendszer. A forrásokat nem egyetlen mechanizmus tartja vissza, hanem több, egymástól elkülönülő jogi és politikai eljárás, amelyek a jogállamiság, a korrupcióellenes

küzdelem, az oktatás, a kisebbségi jogok és a migráció területén megfogalmazott feltételekhez kötődnek. A részleges forrásfeloldás, amelyet az igazságügyi reformok tettek lehetővé, azt mutatja, hogy a folyamat a tárgyalások és a lépésről lépésre történő megfelelések mentén halad. Ugyanakkor a végleges és visszavonhatatlan pénzügyi büntetések, mint amilyen az Európai Bíróság által kiszabott bírság, egyértelműen jelzik a politikai döntések közvetlen gazdasági következményeit.

A kilátások szempontjából a fennmaradó források – beleértve az RRF 9,5 milliárd eurós keretét és a kohéziós forrásokból még zárolt több milliárd eurót – elérése további reformintézkedésekhez kötött. A lassú forráslelő és a folyamatosan felmerülő akadályok veszélyeztetik a tervezett projektek megvalósítását és a stratégiai célok elérését, ami hosszú távon jelentős gazdasági és társadalmi hatásokkal járhat.

7. Ajánlások

A jelentés megállapításai alapján a sikeres forráslelő és a fejlesztési célok elérése érdekében a következő ajánlások fogalmazhatók meg:

Politikai és Jogi Területen:

- A magyar kormány számára elengedhetetlen a fennmaradó jogállamisági és szakpolitikai feltételek teljesítése. Ez magában foglalja az oktatási, az anti-diszkriminációs és egyéb területeken elvárt reformok végrehajtását. Ezen feltételek maradéktalan teljesítése az egyetlen út a blokkolt források teljes körű felszabadításához, csökkentve ezzel a politikai bizonytalanságot.
- A további bírságok és pénzügyi szankciók elkerülése érdekében szükséges az Európai Unió Bíróságának ítéleteinek maradéktalan és haladéktalan végrehajtása. Ennek elmulasztása a fejlesztési keret további, végleges csökkenését eredményezheti.

Gazdasági és Pályázói Területen:

- A vállalkozások és helyi önkormányzatok számára kulcsfontosságú a folyamatos tájékozódás a pályázati felhívásokról és a forráslelő státuszáról. A lassú kezdet után a források hirtelen felszabadulása esetén felgyorsulhat a pályázati folyamat.
- A késedelmekre való tekintettel a fejlesztési projektek tervezésekor érdemes a maximális rugalmasságra törekedni. A projektek előkészítése és a szükséges dokumentáció megléte elengedhetetlen, hogy a források elérhetővé válása esetén azonnal megindulhasson a megvalósítás. Ez a proaktivitás segíthet minimalizálni a projektkezeseket és biztosítani a hatékony forrásfelhasználást a programozási időszak végéig.

EU ellenőrzési mechanizmus

Az (EU) 2021/1060 rendelet (más néven a „Közös rendelkezésekről szóló rendelet”, CPR) a 2021–2027-es kohéziós politika legfontosabb jogszabálya, amely a tagállamok és az Európai Bizottság közötti partnerségi elven alapulva irányítja az uniós alapok felhasználását. A rendelet

célja, hogy a források felhasználása a lehető leghatékonyabb, legátláthatóbb és a közös uniós célokkal összhangban álló legyen.

A rendelet legfontosabb pillérei:

Horizontális elvek: A rendelet kiemelt hangsúlyt fektet bizonyos horizontális elvekre, amelyeknek a programok és projektek tervezésekor és végrehajtásakor érvényesülniük kell. Ilyenek a fenntartható fejlődés, a klímaváltozás elleni küzdelem, a nemek közötti egyenlőség és a diszkrimináció tilalma.

Partnerség: A rendelet előírja a partnerség elvét, ami azt jelenti, hogy a tagállamoknak be kell vonniuk a helyi és regionális hatóságokat, a gazdasági és szociális partnereket, valamint a civil szervezeteket a programok tervezésébe és végrehajtásába.

Kormányzás és ellenőrzés: A rendelet részletes szabályokat határoz meg a tagállamok által létrehozandó irányítási és ellenőrzési rendszerekre vonatkozóan. A Bizottságnak biztosítania kell, hogy a tagállamok hatékony rendszereket alkalmazzanak a források felhasználásának nyomon követésére és a csalások megelőzésére.

Audit és elszámolás: A nemzeti audithatóságok által végzett auditokról szóló rendelkezések részletezik a műveletek ellenőrzését és az egységes auditintézkedéseket. A tagállamoknak minden évben elszámolást kell készíteniük a felhasznált forrásokról, amit a Bizottság felülvizsgál. A rendelet szerint a Bizottság az elszámolások elfogadását követő 3 éven belül auditokat végezhet, kivéve, ha csalás gyanúja merül fel.

Pénzügyi rendelkezések: A rendelet szabályozza a források elosztását, az éves előfinanszírozást és a társfinanszírozási arányokat. Emellett lehetővé teszi a források átcsoportosítását a különböző szakpolitikai célkitűzések között, bizonyos korlátokon belül.

Értékelés és monitoring: A programok folyamatos nyomon követése és értékelése kulcsfontosságú. A rendelet 44. cikke előírja a programok értékelését, többek között a hatékonyság, eredményesség és a relevanciájuk szempontjából. A tagállamoknak 2025. március 31-ig féldíós értékelést kell benyújtaniuk a Bizottságnak.

Ezek a részletesebb pontok a rendeletben rögzített mechanizmusok, amelyek célja a források hatékony és átlátható felhasználásának biztosítása az uniós tagállamokban.

A rendelet fő célja, hogy egységes keretet teremtsen a különböző uniós alapok felhasználására. A rendelet hatálya az alábbi pénzügyi alapokra terjed ki:

- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)
- Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+)
- Kohéziós Alap
- Igazságos Átmenet Alap (IÁA)
- Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap (ETHAA)
- Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (MMIA)
- Belső Biztonsági Alap (BBA)
- Határigazgatás és Vízügyi Pénzügyi Támogatási Eszköze

Ezek az alapok keresztül az EU a következő szakpolitikai célkitűzéseket támogatja:

- Versenyképesebb és intelligensebb Európa: Innovatív gazdasági átalakulás és IKT-kapcsolatok fejlesztése.
- Zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és reziliensebb Európa: Klímaváltozás elleni küzdelem és fenntartható energiára való áttérés támogatása.
- Összekapcsoltabb Európa: Közlekedési és digitális hálózatok megerősítése.
- Szociálisabb és befogadóbb Európa: Foglalkoztatás, oktatás és szociális befogadás előmozdítása.
- Polgáraihoz közelebb álló Európa: Fenntartható és integrált városi fejlődés támogatása.

A partnerség elve az (EU) 2021/1060 rendeletben kulcsfontosságú a több szintű kormányzás és a különböző érdekelt felek bevonása szempontjából. A rendelet célja, hogy a közös uniós célok elérése érdekében a források felhasználásába a lehető legtöbb partnert bevonják. A partnerségi elv a 2014-2020-as időszakra vonatkozó európai magatartási kódexre épül, amely továbbra is érvényes.

A partnerség főbb elemei és résztvevői

A rendelet 8. cikke szerint a **partnerség** a következőket foglalja magában:

- **Több szintű kormányzás:** A források kezelése és felhasználása nem csak a központi kormányzati szintről történik, hanem magában foglalja a regionális, helyi, és városi hatóságokat is.
- **Széleskörű érdekelt felek bevonása:** A rendelet előírja, hogy a tagállamoknak be kell vonniuk a programok és projektek előkészítésébe és végrehajtásába a következőket:
 - regionális, helyi, városi és egyéb hatóságok;
 - gazdasági és szociális partnerek;
 - a civil társadalmat képviselő érintett szervezetek, például környezetvédelmi partnerek, nem kormányzati szervezetek, valamint a társadalmi befogadás, az alapvető jogok, a fogyatékossággal élő személyek jogai, a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetés-mentesség elősegítéséért felelős szervezetek;
 - adott esetben kutatószervezetek és egyetemek.

A partnerség alapja a **Partnerségi Megállapodás (PM)**, amelyet minden tagállam elkészít és benyújt az Európai Bizottságnak. Ez a dokumentum részletezi, hogy az adott ország hogyan tervezi felhasználni a kohéziós forrásokat, és hogyan valósítja meg a partnerség elvét a gyakorlatban. A PM tartalmazza többek között a kiválasztott szakpolitikai célkitűzéseket és a finanszírozás részleteit.

A **(EU) 2021/1060 rendlete 18. cikk (1) bekezdése**³ felidős felülvizsgálatot ír elő az ERFA, az ESZA+, a Kohéziós Alap és az IÁA által támogatott programok tekintetében a tagállamok felülvizsgálják az egyes programokat, figyelembe véve a következő elemeket:

a) a 2024-ben elfogadott releváns országspecifikus ajánlásokban megjelölt új kihívások;

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060>

- b) adott esetben az integrált nemzeti energia- és klímaterv végrehajtásában elért eredmények;
- c) szociális jogok európai pillére alapelveinek érvényesítése terén elért eredmények;
- d) az érintett tagállam vagy régió társadalmi-gazdasági helyzete, különös tekintettel a területi szükségletekre, figyelembe véve minden jelentős negatív pénzügyi, gazdasági vagy társadalmi fejleményt;
- e) a vonatkozó értékelések főbb eredményei;
- f) a mérföldkövek teljesítése terén elért eredmények, figyelembe véve a program végrehajtása során felmerült főbb nehézségeket;
- g) az IÁA által támogatott programok esetében a Bizottság által az (EU) 2018/1999 rendelet 29. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerint elvégzett értékelés.

A programok végrehajtását a **Monitoring Bizottságok** felügyelik, amelyek biztosítják a különböző programok közötti összhangot és koordinációt. Ezek a bizottságok felelnek a partnerségi megállapodásban foglalt célok és horizontális elvek, például a fenntarthatóság és a társadalmi egyenlőség, teljesülésének nyomon követéséért. Elemzik az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazott iránymutatások teljesülését, a nemzeti stratégiai tervek (pl. Nemzeti Energia- és Klímaterv) megvalósulását.

Magyarországi monitoring bizottságok

A magyarországi monitoring bizottságok működésének jogszabályi hátterét a **256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet** biztosítja, amely a 2021-2027-es uniós programozási időszakban a Magyarországnak járó európai uniós támogatások felhasználásának rendjét és intézményi hátterét szabályozza. A rendelet a következő főbb területekre terjed ki:

- **Hatálya:** Meghatározza, mely európai uniós alapokból (pl. Európai Regionális Fejlesztési Alap, Európai Szociális Alap Plusz, Kohéziós Alap) származó források felhasználására vonatkoznak a benne foglalt szabályok.
- **Intézményi keretek:** Rögzíti a programok végrehajtásában részt vevő magyarországi intézmények (pl. Irányító Hatóságok, Nemzeti Fejlesztési Központ) feladatait, felelősségeit és együttműködésének módját.
- **Pénzügyi és elszámolási szabályok:** Részletezi a források felhasználásának, a kifizetési kérelmek benyújtásának és az elszámolásnak a menetét.
- **Pályázati és kiválasztási eljárások:** Leírja a pályázati felhívások közzétételére, a támogatási kérelmek elbírálására és a támogatási szerződések megkötésére vonatkozó eljárásokat.
- **Ellenőrzés és monitoring:** Szabályokat állapít meg a programok pénzügyi és szakmai előrehaladásának nyomon követésére, az ellenőrzésekre és a csalás elleni intézkedésekre.
- **Közbeszerzés:** Külön fejezetben tartalmazza a közbeszerzési eljárások ellenőrzésére vonatkozó előírásokat.

Összességében a rendelet egy átfogó, részletes jogszabály, amely célja, hogy egységes és átlátható keretet teremtsen az uniós források magyarországi felhasználásához, a tervezéstől kezdve a megvalósításon át egészen az elszámolásig.

E rendelet 17. pontja határozza meg a monitoring bizottságok összetételét, tagjait, vezetését az alábbiak szerint:

34. § A monitoring bizottság és a Partnerségi Megállapodás monitoring bizottság elnökét a miniszterelnök nevezi ki.

*35. § (1) * A monitoring bizottságba az irányító hatóság felkérésére tagot delegál*

- a) * az NFK,*
- b) az irányító hatóság,*
- c) az államháztartásért felelős miniszter,*
- d) a szakpolitikai felelős,*
- e) a konstrukciófelelős,*
- f) * területi érintettség esetén a területfejlesztésért felelős miniszter,*
- g) a gazdaságfejlesztési zóna komplex fejlesztéséért felelős kormánybiztos és*
- h) az (EU) 2021/1060 európai parlamenti és tanácsi rendelet 8. cikk (1) bekezdése szerinti szervezet.*

*(2) * A monitoring bizottságba az irányító hatóság felkérésére állandó meghívott szakértőt delegálhat különösen*

- i) ha az adott program finanszírozásához hozzájárul – az Európai Beruházási Bank,*
- j) az Európa Tanács Fejlesztési Bank,*
- k) a nemzetközi pénzügyi kapcsolatokért felelős miniszter,*
- l) a vállalkozásfejlesztésért felelős miniszter,*
- m) az igazoló hatóság,*
- n) az audit hatóság,*
- o) a holdingalapot végrehajtó szervezet,*
- p) ha kijelölésre került – a közreműködő szervezet és*
- q) a Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve végrehajtásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről szóló kormányrendelet szerinti nemzeti hatóság.*

*(2a) * A monitoring bizottság munkájában az Európai Bizottság képviselője tanácskozási joggal vesz részt.*

(3) A monitoring bizottság (1) bekezdés szerint delegált tagjai egyenlő szavazati joggal rendelkeznek.

Magyarországon a monitoring bizottságok operatív programként kerülnek felállításra. A titkársági feladatokat a felelős irányító hatóság látja el.

Emellett az uniós alapokból finanszírozott programok közötti összhang és koordináció biztosítása érdekében működik Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottság is, melynek titkársági feladatait a Miniszterelnökség látja el.

Monitoring bizottságok:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Végrehajtás Operatív Program Plusz (VOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) Monitoring Bizottság
- Belügyi Alapok (BBA Plusz, HAVE Plusz, MMIA Plusz) Monitoring Bizottság
- Partnerségi Megállapodás (PM) Monitoring Bizottság
- Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve (RRF HET) Monitoring Bizottság

Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) és a Monitoring Bizottsága

„A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (továbbiakban: KEHOP Plusz, Operatív Program, OP) a második szakpolitikai célhoz (PO2) - Zöldebb Európa – kapcsolódik. A KEHOP Plusz az éghajlatváltozás hatásai miatt fellépő problémák – például az árvíz-, és belvízproblémák, aszályok - kiküszöbölésére nyújt támogatást. Célja a környezetszennyezés és az erőforrások túlzott kihasználásának csökkentése, a biológiai sokféleség megóvása, a körforgásos gazdaság előtérbe helyezése, a vízmegtartás ösztönzése, a zöld-kék infrastruktúra fejlesztése, valamint a helyi energiaközösségek alapításának támogatása. Emellett elsődleges feladat a karbon-intenzív vármegyék (Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves vármegyék) átalítása karbon-semlegességre, illetve új munkahelyek létrehozása.”⁴

A KEHOP Pluszt 2022. december 22-én fogadta el az Európai Bizottság (a bizottsági határozat száma: C(2022) 10004 final).

Az Operatív Program 5 prioritást tartalmaz, amelyek a következők:

1. Prioritás: Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés,
2. Prioritás: Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság,
3. Prioritás: Környezet- és természetvédelem,
4. Prioritás: Megújuló energiagazdaság,

⁴ Félidős felülvizsgálat KÖRNYEZETI ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁGI OPERATÍVPROGRAM PLUSZ 2021HU16FFPR002

5. Prioritás: Igazságos Átmenet Alap (Just Transition Fund, JTF).

A **KEHOP Plusz (Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz) Monitoring Bizottsága** egy olyan döntéshozó testület, melynek célja a program hatékony és eredményes végrehajtásának felügyelete és nyomon követése. A bizottság a 2021-2027-es uniós programozási időszakban működik, feladatait az EU-s és a hazai jogszabályok, valamint saját ügyrendje szabályozza.

A KEHOP Plusz Monitoring Bizottságának fő feladatai a következők:

Végrehajtás Felügyelete: Nyomon követi a KEHOP Plusz program célkitűzéseinek és a kitűzött mérföldköveknek az elérését, valamint a program végrehajtását.

Horizontális Elvek Érvényesítése: Felügyeli a program végrehajtása során az olyan horizontális elvek érvényesülését, mint a fenntartható fejlődés, a környezetvédelem, a klímavédelem, az egyenlő bánásmód, a nemek közötti egyenlőség és a fogyatékkal élők szempontjainak érvényesítése.

Koordináció: Biztosítja a programok közötti összhangot és koordinációt, különösen a Partnerségi Megállapodásban és a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) programjaival.

Véleményezés és javaslattétel: Javaslatokat és útmutatásokat dolgoz ki a program végrehajtásával kapcsolatban, és elemzéseket, beszámolókat készít. Döntést hoz a program egyes módosításairól és a nagyobb projektek megvalósításáról.

Tájékoztatás: Az irányító hatóságtól beszámolót kérhet a feladatainak ellátásához szükséges információkról. Az ülésekről készült jegyzőkönyveket és a kapcsolódó dokumentumokat a nyilvánosság számára is elérhetővé teszik a pályázati portálon.

A **Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete** 2023. szeptember 18-án kapott felkérést a KEHOP Plusz Monitoring Bizottság munkájában, valamint az 5. prioritáshoz tartozó Igazságos Átmenet Alap felhasználásának nyomon követésére létrehozott albizottságokban

- Igazságos Átmenet Alap Heves vármegyei albizottság,
- Igazságos Átmenet Alap Baranya vármegyei albizottság,
- Igazságos Átmenet Alap Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei albizottság)

történő részvételre.

A nem kormányzati szervezetek aránya a KEHOP Plusz Monitoring Bizottság ügyrendjében rögzítettek szerint legalább 50%.

A Civil törvény hatálya alá eső szervezetek képviselői kompenzációban részesülnek a Végrehajtás Operatív Program Plusz forrásból, a VOP Plusz Monitoring Bizottság által elfogadott, díjazásról szóló ügyrend alapján.

A KEHOP Plusz operatív program sikeres megvalósítását albizottságok segítik, az egyik a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottság Energetikai Albizottsága.

A JTF Albizottságok aktívan részt vesznek a JTF KKV hitelprogram előkészítésében, amely felhívás kiválasztási kritériumainak jóváhagyásáról szintén a Monitoring Bizottság hozott döntést.

KEHOP Plusz források

A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz teljes forráskerete 4312,8 millió EUR hazai társfinanszírozással együtt, a kedvezményezettek számára elérhető támogatás összege 1552,1 Mrd Ft (373,9 HUF/EUR árfolyamon átváltott összege csökkentve a kedvezményezettek önerő hozzájárulásával.)⁵

A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz forráskeretének 85%-a uniós forrás a Kohéziós Alap (KA), az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Igazságos Átmenet Alap támogatásával, míg 15%-a hazai forrás Magyarország költségvetésének támogatásával.

A teljes OP keret 25,7%-a került meghirdetésre. A meghirdetett keret jelentős részét (86%) az 1. és 2-es prioritáson meghirdetett felhívások teszik ki. Az 1. prioritás keretének 80%-a, míg a 3. prioritás teljes keretének 67%-a került már meghirdetésre. A legnagyobb keretösszegű 4. prioritáson eddig még csak minimális meghirdetésre került sor. Az 5. prioritáson még nem került meghirdetésre felhívás.

Felhívás kód	Felhívás címe	Szerződések száma (db)	Szerződött támogatás bruttó (Ft)	Kifizetett összeg (Ft)	Elszámolt összeg (Ft)	Pénzügyi előrehaladás (elszámolt / szerződött)
KEHOP_PLUSZ-1.2.12-23	Víz és település - Árvízvédelmi és vízgazdálkodási fejlesztések (szakaszolt)	1	9 200 000 000	4 854 327 500	4 164 260 056	45%
KEHOP_PLUSZ-1.2.21-24	Vízkezelés, vízháztartási szemléletű vízrendezés	2	3 300 000 000	504 131 009	-	0%
KEHOP_PLUSZ-2.1.10-23	Felhívás szennyvíz-elvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés megvalósítására – szakaszolt projektek	25	43 036 590 398	6 472 341 920	-	0%
KEHOP_PLUSZ-2.1.20-23	Felhívás az egyedi, illetve térségi rendszerek kiépítésével, a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátásához kapcsolódó projektek számára – szakaszolt projektek	20	19 611 842 933	4 831 589 614	219 000 000	1%
KEHOP_PLUSZ-2.1.30-23	Felhívás víziközmű hálózatok átalakítására, hatékonyságnövelő fejlesztésére – szakaszolt projektek	5	29 188 681 589	303 797 300	-	0%
KEHOP_PLUSZ-2.3.10-24	Felhívás az előkezelés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás alrendszereinek fejlesztésére a települési hulladék vonatkozásában – szakaszolt projektek	3	1 060 075 317	-	-	0%
KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24	Természetvédelmi beruházások – infrastruktúra, kommunikáció	9	5 622 273 800	1 126 470 702	82 221 760	1%
KEHOP_PLUSZ-3.2.2-24	Természetvédelmi információs rendszerek fejlesztése	1	970 000 000	-	-	0%
KEHOP_PLUSZ-4.1.3-23	Központok energiahatékonysági fejlesztései (ERFA, szakaszolt)	18	6 361 007 939	5 259 359 134	1 622 812 950	26%
KEHOP_PLUSZ-4.1.4-23	Központok energiahatékonysági fejlesztései (KA, szakaszolt)	8	5 190 010 777	3 635 880 079	1 268 116 432	24%
KEHOP_PLUSZ-4.1.5-24	Távhő-szektor energetikai korszerűsítése (KA, szakaszolt)	1	1 347 807 888	-	-	0%
KEHOP_PLUSZ-4.2.2-24	Helyi hő- és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal (ERFA, szakaszolt)	2	259 537 192	158 268 085	158 268 085	61%
Összesen		95	125 147 827 833	27 146 165 343	7 514 679 283	

Megjelent felhívások (2024. december 31-ig) részletes adatai⁶

⁵ <https://www.palyazat.gov.hu/programok/szechenyi-terv-plusz/kehopsz>

⁶ Félidős felülvizsgálat KÖRNYEZETI ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁGI OPERATÍVPROGRAM PLUSZ 2021HU16FFPR002

Prioritások	ÉFK-ban felhívások száma (db)	ÉFK-ban szereplő felhívások keretösszege (Ft)	Megjelent felhívások száma (db)	Megjelent felhívások keretösszege összesen (Ft)
1. prioritás: Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés	5	304,55 Mrd	4	261,46 Mrd
2. prioritás: Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság	4	119,79 Mrd	4	118,47 Mrd
3. prioritás: Környezet- és természetvédelem	2	41,91 Mrd	2	41,91 Mrd
4. prioritás: Megújuló energiagazdaság	7	259,76 Mrd	6	91,60 Mrd
5. prioritás: Igazságos Átmenet Alap (JTF)	-	-	-	-
Összesen:	18	726,01 Mrd	16	513,44 Mrd

Megjelent felhívások prioritásonként⁵
(ÉFK: Éves fejlesztési keret)

Forrásvesztés

A kondicionalitási eljárásban felfüggesztett kötelezettségvállalások ugyanakkor az MFF rendelet (a Tanács 2020/2093 rendelete) értelmében csak a felfüggesztést követő 2. év végéig állíthatók vissza a költségvetésbe. Tekintve, hogy a kondicionalitási eljárás nem zárult le 2024. év végéig, Magyarország az érintett OP-k 2022. évi allokációinak a szankcióval érintett hányadát elveszti. A jelenlegi, 55%-os felfüggesztés mértékével számolva az adott évek végén az alábbi forráselvonással lehet kalkulálni:

Program	Forrásvesztés mértéke, M EUR		
	2024	2025	2026
IKOP Plusz	305,06	315,58	328,19
TOP Plusz	386,85	399,73	415,18
KEHOP Plusz	352,10	363,01	336,29
Összesen	1 044,02	1 078,32	1 079,66

Az operatív programok 2022. december végi elfogadását követően az Európai Bizottság a négy előírt horizontális feljogosító feltétel közül hármat fogadott el teljesítettnek:

- A közbeszerzési piac hatékony monitoring mechanizmusai
- Eszközök és kapacitás az állami támogatásra vonatkozó szabályok hatékony alkalmazása céljából
- A fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtása és alkalmazása a 2010/48/EK tanácsi határozattal (1) összhangban

A negyedik, az Alapjogi Charta hatékony alkalmazása és végrehajtása jelenleg még el nem fogadott horizontális feljogosító feltétel, melynek keretében az Európai Bizottság Magyarország számára négy területen (igazságszolgáltatás függetlensége, akadémiai

szabadság, gyermekvédelmi törvény, menekültügyi eljárások és visszaküldés tilalma) írta elő a további lépések megtételét.

A szociális jogok európai pillére alapelveinek érvényesítése terén elért eredmények az operatív programok által.

Valamennyi operatív programban érvényesítő alapelvek

Az esélyegyenlőség (2. és 3. alapelv) érdekében minden OP, így a KEHOP Plusz is – a jogszabályi előírásoknak (CPR 22. cikk (3) bek. d) pont iv. alpont, és ESZA+-rendelet 6. cikk) megfelelően – megvalósítja az előírt egyenlőséget, befogadást és megkülönböztetésmentességet biztosító tevékenységeket.

Nemek közötti egyenlőség

- a) A nőkkel és a férfiakkal szembeni egyenlő
- b) A nők és a férfiak egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazásra jogosultak.

Esélyegyenlőség

Nemtől, faji vagy etnikai származástól, vallástól vagy meggyőződéstől, fogyatékoságtól, életkortól vagy szexuális irányultságtól függetlenül mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyenlő bánásmódban részesüljön.

A fogyatékosággal élő személyek társadalmi befogadása

Az EPSR 8. alapelv a szociális párbeszédéről megvalósulását átfogóan az OP-k és a PM kapcsán a partnerségi folyamatok, azon belül a Monitoring Bizottság működés mozdítja előre.

Szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel

- a) A tagállami gyakorlatnak megfelelően konzultálni kell a szociális partnerekkel a gazdasági, foglalkoztatási és szociális intézkedések kialakításáról és végrehajtásáról. Autonómiájuk és a kollektív fellépéshez való joguk tiszteletben tartása mellett arra kell ösztönözni a szociális partnereket, hogy az őket érintő kérdésekben tárgyalásokat folytassanak, és kollektív szerződéseket kössenek. A szociális partnerek közötti megállapodásokat adott esetben az Unió és tagállamai szintjén kell végrehajtani.

Főbb témák a KEHOP Plusz Monitoring Bizottságban

A KEHOP Plusz Monitoring Bizottságban való részvételen keresztül a partnerek a következő főbb témákat vitatták meg az eddigiekben:

- KEHOP Plusz éves fejlesztési kerete és módosítása,
- KEHOP Plusz felhívástervezetek,
- KEHOP Plusz felhívások kiválasztási kritériumai (döntés), Kommunikációs Stratégia,
- KEHOP Plusz kommunikációs akciótervei (döntés),
- KEHOP Plusz végrehajtásának aktuális kérdései,
- Alapjogi felelős beszámolója,
- Értékelési terv (döntés),
- Tájékoztatás a feljogosító feltételek teljesüléséről,

- Tájékoztatás az intézményi változásokról,
- Tájékoztatás az Energetikai Albizottság munkájáról,
- Tájékoztatás a JTF Albizottság munkájáról

BDSZ javaslat

A BDSZ az alábbi javaslat adta a KEHOP Plusz Igazságos Átmenet Alap szociális dimenzióval foglalkozó intézkedés csomagjára:

A Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete az MVM Mátra Energia Zrt. munkavállalói számára az igazságos átmenet érdekében javasolja, hogy a támogatásra szánt összeg Önszegélyező Pénztár formájában kerüljön felhasználásra. Indokoltsága, hogy a munkavállalók számára megnyugvást hozhat, hogy a korábbi gyakorlat alapján megismert ellátásokra számíthatnak a munkahelyük megszűnése esetén, amely napi szinten foglalkoztatja őket. Az Igazságos Átmenet Alap részben biztosíthatja a munkavállalói elvárások feltételeit.

A BDSZ és az Egyesült Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezete a korábbi bánya- és erőmű bezárások időszakában az érintett munkavállalók számára önszegélyező pénztár formán keresztül biztosított szolgáltatásokat és elszámolást. Ennek a megoldásnak az előnye, hogy rugalmas, a munkavállalói igényekhez igazodik az erőmű és későbbiekben várható bánya bezárási folyamatokhoz.

Az Önszegélyező Pénztárból a következő címszavakkal javasoljuk a jogosultságok biztosítását:

- *Elsősorban MVM Csoporton belüli munkahely változtatás elősegítése, áttelepülési támogatás.*
- *Szakmai képzés, tovább- és átképzés támogatása szükség szerinti előfinanszírozással, lehetőség szerint az ipari parkokba betelepülő vállalkozások tevékenységi köréhez igazítva, illetve a munkavállaló egyéni döntése alapján.*
- *Háztartási energianem változtatása beruházási költségeinek részbeni fedezete, a villamosenergia alkalmazotti 'C' tarifa elvesztése esetén, pl. háztartási napelemes rendszer támogatása.*
- *Munkánélküli járadék kiegészítése, ezen túl hat hónap álláskeresési támogatás finanszírozása.*
- *A munkavállalót alkalmazó társaságtól pénzintézetten keresztül felvett lakáscélú hitel részbeni vagy teljes visszafizetésére fordítható támogatás.*
- *Öregségi nyugdíjkorhatár elérése előtti nyugdíjszerű ellátásának (5 éves pool-, rendelkezési állomány) kiegészítése a tényleges öregségi nyugdíjkorhatár elérésének időpontjáig.*
- *Az önkéntes nyugdíjpénztári tagok számára biztosítani kell a munkáltató által fizetett mértékig adott támogatást a munkaviszony megszűnése után három évig vagy nyugdíjazásukig.*
- *A munkahelyi ártalmakra visszavezethető egészségkárosodás esetén a rehabilitáció támogatása.*
- *Indokolt esetekben szociális és mentálhigiénés támogatás biztosítása az érintett munkavállalók számára.*
- *Vállalkozóvá válás támogatása.*

A támogatást javasoljuk az MVM Mátra Erőmű Zrt. tulajdonosának a Magyar Villamos Művek részére biztosítani azzal, hogy a kapott támogatási összeget teljes egészében az Önszegélyező Pénztár részére, annak Alapszabálya és az ahhoz kapcsolódó Szolgáltatási és Elszámolási Szabályzatának elfogadás után köteles biztosítani.

Az Igazságos Átmenet Alapból kapott támogatás jog- és célszerű felhasználása a Pénztár vezető szervezetein keresztül ellenőrizhető. Javasoljuk, hogy a munkavállalók (üzemei tanács, szakszervezetek) kapjanak lehetőséget az irányító és ellenőrző képviselőre.

Megítélésünk szerint javaslatunk érdemi megoldást ad az érintett munkavállalók életminőségének megőrzésére.

A Monitoring Bizottság a partnerség fő fóruma a programok megvalósítása és értékelése során. Támogatja az irányító hatóságot az eredményesség és a fő célkitűzések szem előtt tartásában, a problémák korai felismerésében, a megfelelő válaszok megtalálásában, valamint abban, hogy a programok a társadalmi és gazdasági igényekre reagáljanak, és ne pusztán adminisztratív tevékenységek legyenek.

